

Sygn. akt III AUa 198/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Daria Stanek (spr.) SSO del. Alicja Podlewska
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Błach

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2013 r. w Gdańsku

Hurtowni (...) s.c. w Ż.

z udziałem zainteresowanego P. K. reprezentowanego przez kuratora sądowego S. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 listopada 2012 r., sygn. akt VI U 549/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz wnioskodawcy Hurtowni (...) s.c. w Ż. kwotę 120,00 (sto dwadzieścia 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 198/13

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 3 sierpnia 2011 r. nr znak: Du (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. orzekł, że Hurtownia (...) s. c. jest podmiotem pełniącym funkcję płatnika składek wobec własnych pracowników jednocześnie zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych przez Hurtownię (...) s.c. wykonujących pracę w ramach tych umów

na rzecz własnego pracodawcy. W związku z powyższym płatnik powinien wykazać podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wysokościach wskazanych w załączniku Nr 2 do protokołu kontroli

z 16 czerwca 2011 r. obejmującym należności ze stosunku pracy oraz umów zlecenia zawartych pomiędzy Hurtownią (...) s. c. a pracownikami Hurtowni (...) s.c. – P. G., L. G., M. J., B. J., P. K., M. K., J. K., T. L., V. M., J. M., M. M., R. N. (1), R. N. (2), M. P., S. P., L. P., M. S., A. S. i A. T. (1)

W odwołaniu od tej decyzji wspólnicy spółki cywilnej (...) wnieśli o jej zmianę powołując się na to, że ustalenia organu rentowego są niezgodne z zebrany materiał dowodowy, bowiem firmy (...) i (...) nie świadczyły sobie nawzajem usług i brak jest faktur potwierdzających ich wykonanie. Ponadto fakt zawierania umów zlecenia ze spółką (...) przez pracowników spółki (...) nie świadczył o tym, że wykonywali oni pracę na rzecz swojego pracodawcy. Odwołujący zarzucił, że organ rentowy w toku kontroli przesłuchał jedynie dwóch pracowników i oparł na ich zeznaniach decyzję dotyczącą całej grupy zleceniobiorców.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

W toku procesu pełnomocnik wspólników wniósł także o zasądzenie kosztów procesu.

Sąd I instancji wyłączył do odrębnego postępowania sprawę dotyczące zainteresowanych L. G., P. K. i L. P..

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie VI U 549/12:

1) zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że Hurtownia (...) s.c. D. P., R. P., A. T. (2) w Ż. nie jest podmiotem pełniącym funkcję płatnika składek wobec własnego pracownika P. K. jednocześnie zatrudnionego na podstawie umów cywilnoprawnych przez Hurtownię (...) s.c.,

2) zasądził od organu rentowego na rzecz Hurtowni (...) s.c. D. P., R. P., A. T. (2) w Ż. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji:

D. P. początkowo prowadził działalność gospodarczą polegającą na handlu artykułami spożywczymi i przemysłowymi w formie zgłoszenia tej działalności do ewidencji działalności gospodarczej. Następnie w 1997 r. D. P. założył wraz z bratem (...) spółkę cywilną pod nazwą Hurtownia (...). W 1998 r. powstała Spółka cywilna (...), której wspólnikami byli D. P., R. P. i A. T. (2). Spółki sprzedawały sobie nawzajem towar, w związku z czym zawarły dnia 22 grudnia 1999 r. umowę o współpracy, aneksowaną dnia 2 stycznia 2002 r. oraz umowę o współpracy z dnia 2 stycznia 2005 r. W § 1 umowy z 1999 r. stwierdzono, że współpraca między spółkami polega na sprzedaży, promowaniu, reklamie i promocji produktów objętych ofertą handlową dystrybutora. Przedmiotem umowy zawartej dnia 2 stycznia 2005 r. było w myśl § 3 umowy określenie powierzonego zakresu obowiązków oraz warunków sprzedaży pełnego asortymentu produktów usługobiorcy. Usługobiorca (Hurtownia (...) s.c. D. P. i R. P., A. T. (2)) zobowiązał się do wykonania usług promowania produktów usługobiorcy w zakresie ich marketingu i reklamy, obsługi magazynu w zakresie konserwacji urządzeń, środków transportu i sprzętu oraz utrzymywania obiektów usługobiorcy w zakresie należytej czystości, załadunku i wyładunku towaru oraz usług biurowych związanych ze sprzedażą towarów (§ 5 umowy z 2005 r.). Obie spółki (...) i (...) prowadzą swoją działalność w Ż. przy ul. (...). Obie spółki zajmują się handlem artykułami spożywczymi i przemysłowymi i świadczą usługi głównie transportowe. Przyczyną zawarcia między spółkami umów o współpracy było to, że spółki sprzedają sobie nawzajem towar. Właścicielem nieruchomości położonej w Ż. przy ul. (...), gdzie znajduje się siedziba firmy jest spółka (...). Spółka ta jest też właścicielem magazynu w W.. Spółka (...) wynajmuje od spółki (...) pomieszczenia biurowe i magazynowe. W Ż. hurtownia firmy (...) składa się z 3 budynków, w których znajduje się 7 pomieszczeń magazynowych i 8 pomieszczeń biurowych. Poszczególne pomieszczenia posiadają oznaczenia, do której spółki należą. W W. hurtownia posiada 4 pomieszczenia magazynowe i 2 pomieszczenia biurowe w dwóch połączonych budynkach. Każda ze spółek oznaczyła odrębnie swoje pomieszczenia magazynowe i biurowe. W zależności od tego, czy w danym roku firmą wiodącą była spółka (...) czy też spółka (...),

firma wiodąca zajmowała więcej powierzchni magazynowej i biurowej, bo zatrudniała większą liczbę pracowników i miała większy obrót, podczas gdy druga spółka miała mniejszą liczbę pracowników i zajmowała się sprzedażą w bardzo ograniczonym zakresie. Większość pracowników zmieniała swojego pracodawcę co roku. Byli jednak pracownicy, którzy przez cały czas byli zatrudnieni w jednej spółce. Taki system organizacji pracy spółek spowodowany chęcią uniknięcia nakładania na spółki przez producentów, z którymi spółki współpracowały, dużych targetów odsprzedażowych, co spowodowane było faktem, że producenci

co roku zwiększali zaplanowany dla spółek obrót. Spółki miały problemy z wyrobieniem tych zaplanowanych obrotów i uzyskaniem od producentów premii, co wiązało się z utratą zysków. Pracownicy zatrudnieni w jednej spółce zawierali umowy cywilnoprawne z drugą spółką, aby świadczyć na jej rzecz swoje usługi, bo ta spółka, która zajmowała się obrotem w mniejszym zakresie, w miarę potrzeby, przy dodatkowych transakcjach miała potrzebę zlecenia usługi innym osobom

i wówczas te zlecenia otrzymywali pracownicy spółki wiodącej lub osoby w ogóle niezatrudnione w żadnej ze spółek. Czynności wynikające z zawartych umów zlecenia pracownicy jednej spółki wykonywali zawsze na rzecz tej spółki, z którą wiązała ich umowa zlecenia, świadcząc swoje czynności w pomieszczeniach należących do spółki, która była ich zleceniodawcą, po godzinach pracy, bądź w dni wolne od pracy. Taka organizacja pracy obu spółek zapewnić miała konkurencyjność na rynku, kontynuowanie działalności oraz zapobiec miała ewentualnym zwolnieniom pracowników. Obecnie obie spółki zatrudniają około 60 pracowników. Założeniem przyjętej organizacji pracy było to, aby pracownik jednej spółki dorabiał sobie w razie potrzeby

w drugiej spółce na podstawie umowy zlecenia, ale zasadą było, by nie wykonywał on w ramach umowy zlecenia tych samych czynności, które wykonywał w ramach stosunku pracy ani na rzecz swojego pracodawcy. Obie spółki miały ten sam profil działalności, więc czynności wykonywane

w ramach stosunku pracy i umów zlecenia były podobne. Od momentu, gdy powstała spółka (...) magazyny obu spółek zostały oznaczone odrębnie, oznaczenia te były przenoszone między magazynami, gdyż co roku spółka, która była spółką wiodącą zajmuje większy magazyn. Spółka, która w danym roku nie jest spółką wiodącą zatrudnia pewną liczbę pracowników- maksymalnie

10 i zajmuje się handlem z wybranymi klientami. Działalność tej spółki nie jest zawieszana w roku, w którym spółka nie jest spółką wiodącą, ze względu na konieczność kontynuowania zawartych z odbiorcami umów, którym spółka musi dostarczyć towar.

Zainteresowany P. K. pracował w spółce (...) w okresie od 2 stycznia 2008 r. do 31 maja 2008 r. jako magazynier. W okresie od stycznia do maja 2008 r. wiązały

go ze spółką (...) umowy zlecenia na prace magazynowe. P. K. swoje czynności pracownicze wykonywał w magazynie należącym do spółki (...). W ramach umów zlecenia zainteresowany pracował natomiast w wybrane dni i soboty, w magazynie należącym

do spółki (...) wykonując czynności polegające na przygotowywaniu towaru do wysyłki, sprzątnięciu magazynu i załadunku samochodów. Razem z P. K. pracował w tym samym magazynie należącym do spółki (...) w ramach umów zlecenia M. K.. Praca trwała różną ilość godzin maksymalnie 5,6 godzin w jedną sobotę. Zakres i rodzaj prac zainteresowany uzgadniał z szefem D. P. telefonicznie w tygodniu poprzedzającym sobotę, w którą miała być realizowana umowa zlecenia. Jako pracownik zainteresowany pracował, więc w magazynie należącym do spółki (...), a jako zleceniobiorca wykonywał czynności w magazynie spółki (...).

W 2011 r. spółka (...) nie wystawiła faktur na rzecz spółki (...), gdyż nie świadczyła w tym okresie usług na jej rzecz. Podobnie nie wystawiono faktury za usługi w maju.

W maju 2011 r. organ rentowy przeprowadził kontrolę u płatnika składek obejmującą okres od 1 stycznia 2007 r. do 30 kwietnia 2011 r. w ramach, której przesłuchano 2 zainteresowanych i współnika spółki cywilnej (...) oraz poddano analizie dokumentację pobraną od spółek (...) i (...) i na tej podstawie wydano 2 decyzje (zaskarżoną oraz drugą decyzję dotyczącą płatnika składek (...)).

Przedmiot umów zlecenia wykonywanych przez zainteresowanego nie obejmował transportu

i sprzątania i był różny od przedmiotu usług objętych fakturami wystawionymi w 2008 r. Z treści umów zleceń zawartych w 2008 r. i zeznań świadków M. K. i W. S. wynika, że w ich ramach P. K. wykonywał jedynie prace magazynowe.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów w aktach sprawy, aktach ZUS, których prawdziwości strony nie kwestionowały, zeznań (...) spółki (...) oraz zeznań świadków M. K. i W. S., którym dał wiarę, bowiem zgodne były one ze sobą, wzajemnie się uzupełniały, znajdowały potwierdzenie w dokumentach, a zwłaszcza w fakturach dołączonych przez płatnika składek, z których wynika, że spółki nie rozliczały między sobą kosztów związanych z zawieraniem z pracownikami umów zlecenia. Faktury dotyczyły zapłaty za dzierżawę pomieszczeń, energię elektryczną, usługi marketingowe i sprzątanie oraz usługi transportowe.

Sąd Okręgowy odwołał się do treści art. 4 pkt 2a, art. 8 ust. 2a, art. 18, art. 20 ust. 1, art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz przywołał treść uchwały z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09.

Spornym w niniejszej sprawie było to, czy pracownik P. K. zatrudniony w okresie objętym zaskarżoną decyzją w spółce cywilnej (...) wspólników D. i R. P. i A. T. (2), jednocześnie związany w okresie zatrudnienia umowami cywilnoprawnymi ze spółką cywilną (...) wspólników D. i R. P., faktycznie na podstawie tych umów świadczył pracę na rzecz swojego pracodawcy, a więc był pracownikiem w rozumieniu cyt. art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

Organ rentowy po przeprowadzeniu w spółkach (...) i (...) kontroli polegającej na analizie treści umów zlecenia zawieranych z pracownikami spółki (...), faktur wystawianych między spółkami i przesłuchaniem dwóch zainteresowanych oraz D. P. wypowiedział się co do powyższej kwestii pozytywnie orzekając w zaskarżonej decyzji, że Hurtownia (...) s. c. jest podmiotem pełniącym funkcję płatnika składek wobec własnych pracowników, w tym P. K., którego jednocześnie wiązały umowy cywilnoprawne zawarte z Hurtownią (...) s. c. wykonującego pracę w ramach tych umów na rzecz własnego pracodawcy.

W pierwszym rzędzie Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy po przeprowadzeniu kontroli w takim zakresie, jaki obrazuje protokół z kontroli dołączony do akt, nie miał podstaw do wydania zaskarżonej decyzji, ani stwierdzenia w jej uzasadnieniu, że praca zainteresowanych wykonywana w ramach umów o pracę i umów zlecenia niczym się nie różniła oraz że osoby zainteresowane podlegały tym samym osobom zarówno w ramach umów o pracę, jak i umów zlecenia i wykonywały w istocie na podstawie umów zlecenia pracę na rzecz swojego pracodawcy.

Postępowanie dowodowe przeprowadzone przed Sądem prowadzi do odmiennych wniosków od tych, które wysnuł organ rentowy z pobieżnie zebranego i niepełnego materiału dowodowego.

Spółki cywilne (...) i (...) o odmiennym składzie osobowym wspólników prowadziły podobną działalność i związane były umowami o współpracy, co nie było niezgodne z obowiązującym porządkiem prawnym. Spółki działały we wspólnej siedzibie, posiadały jednak rozgraniczenia lokalowe zajmowanej powierzchni biurowej i magazynowej. Organizacja pracy obu spółek polegająca na tym, że co roku jedna ze spółek była spółką wiodącą i zatrudniała większą liczbę pracowników z uwagi na płynące z tego korzyści związane z osiągnięciem stosownych rabatów od producentów towarów jest sprawą wewnętrzną przedsiębiorców pragnących utrzymać się na konkurencyjnym rynku artykułów spożywczych. Podobnie nie wystawiono faktury za usługi w maju 2008 r., gdyż ich w tym miesiącu nie świadczone. Przedmiot umów zleceń wykonywanych przez zainteresowanego nie obejmował transportu i sprzątania, był różny od przedmiotu usług objętych fakturami wystawionymi w 2008 r. Z treści umów zleceń zawartych w 2008 r. wynika,

że w ich ramach wykonywano w przeważającej części prace magazynowe, wystawianie faktur, wprowadzanie dokumentów magazynowych, prace przedstawiciela handlowego, rozliczenia z kontrahentami. Ewentualne usługi, zgodnie z aneksem o współpracy obejmują transport i sprzątanie. Prace wykonywane przez zleceniobiorcę nie były więc tożsame z usługami objętymi umową o współpracy i uwzględnionymi w fakturach.

Organizacja pracy obu spółek polegająca na cyklicznej zmianie Spółki będącej pracodawcą dla konkretnych pracowników, osobne oznaczenia pomieszczeń zajmowanych przez spółki oraz rodzaj czynności, które wykonywał zainteresowany w ramach umów zlecenia świadczy o tym,

że zainteresowany zatrudniony jako pracownik w jednej spółce ((...)), w niektórych okresach świadczył na rzecz drugiej spółki ((...)) na podstawie umów cywilnoprawnych czynności w większości inne rodzajowo, niż te, które wykonywał w ramach obowiązków pracowniczych. Sporadycznie rodzaj czynności z umowy o pracę i umowy zlecenia pokrywał się, ale zawsze, co w sposób nie budzący wątpliwości wynika ze zgodnych zeznań zainteresowanych oraz współników spółki cywilnej (...) i świadków, że czynności z umów zlecenia wykonywane były na rzecz zleceniodawcy, a nie aktualnego pracodawcy. Wnioskowanie przeciwne organu rentowego jedynie na podstawie faktu, że obie spółki korzystały z pomieszczeń znajdujących się pod wspólnym adresem, wystawiały sobie w pewnych okresach faktury za świadczone usługi oraz niedokładnych zeznań jedynie trzech zainteresowanych uznać należało za wadliwe.

Zdaniem Sądu I instancji organ rentowy winien udowodnić zgodnie z art. 6 k.c., że praca świadczona na podstawie umów zlecenia zawartych przez zainteresowanego (będącego pracownikiem spółki (...)) ze spółką (...), faktycznie wzbogacała spółkę (...), która uzyskiwała jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46). Tylko udowodnienie takich okoliczności wypełnić mogło dyspozycję art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. W ocenie Sądu Okręgowego organ rentowy dowodu takiego jednak nie przeprowadził, nie wykazując ponadto w procesie żadnej aktywności, a zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na stwierdzenie, że zaskarżona decyzja jest wadliwa, a Hurtownia (...) s.c. D. P. i R. P., A. T. (2) w Ż., w okolicznościach niniejszej sprawy, nie może być podmiotem pełniącym funkcję płatnika składek wobec własnych pracowników (w tym P. K.) jednocześnie związanych umowami cywilnoprawnymi z Hurtownią (...) s. c. której współnikami byli D. P., R. P., gdyż w ramach tych umów zlecenia pracownik Hurtowni (...) s. c. D. P. i R. P., A. P. K. nie świadczył pracy na rzecz swojego pracodawcy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach orzeczono w punkcie drugim wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. i przepisu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat na czynności radców prawnych.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- sprzeczność ustaleń faktycznych mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, polegającą na błędnym stwierdzeniu, że (...) s.c. D. P., R. P., A. T. (2) w Ż., nie może być podmiotem pełniącym funkcję płatnika składek wobec własnego pracownika jednocześnie związanego umowami cywilnoprawnym z Hurtownią (...) s.c, gdyż w ramach tych umów zlecenia pracownik Hurtowni (...) s.c. nie świadczył pracy na rzecz swojego pracodawcy, podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że spółka cywilna (...), której pracownicy wykonywali umowy zlecenia na rzecz spółki cywilnej (...) uzyskiwała wymierne korzyści z wykonywania tych umów, a zatem powinna pełnić funkcję płatnika składek wobec tych osób z tytułu zawartych umów zlecenia, a w konsekwencji naruszenie norm prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm. ze zm.) poprzez jego niezastosowanie,
- naruszenie norm prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c.

Mając na uwadze powyższą podstawę apelacji pozwany wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą i drugą instancję według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, że Spółki (...) i (...), co zauważył również Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku, mają ten sam profil działalności, tj. zajmują się handlem artykułami spożywczymi i przemysłowymi oraz wykonują usługi transportowe. Współwłaścicielami obu spółek są bracia D. P. i R. P.. Obie spółki mają siedzibę i miejsce prowadzenia działalności pod tym samym adresem, tj. przy ul. (...). Ponadto spółki wiążą wzajemne umowy o współpracy, w ramach których spółki świadczą wzajemnie na swoją rzecz usługi związane ściśle z rodzajem prowadzonej działalności gospodarczej. Większość pracowników była zatrudniana naprzemiennie raz w jednej, raz w drugiej spółce. Ponadto część pracowników jednej spółki była zatrudniana w drugiej spółce i odwrotnie na podstawie umów zlecenia. Kontrola ZUS przeprowadzona w obu spółkach wykazała, że zainteresowani, którzy zawierali umowy zlecenia ze spółką (...) de facto wykonywali pracę na rzecz swojego pracodawcy, tj. spółki (...). Potwierdził to w zeznaniach do protokołu kontroli m.in. zainteresowany R. N. (2). Przesłuchani w sprawie współwłaściciele spółek (...) i (...) przyznali, że wzajemne umowy o współpracy oraz wzajemne zatrudnianie pracowników na podstawie umów zlecenia miało przynieść obu spółkom wymierne korzyści, m.in. przyczynić się do uzyskiwania premii od producentów. Zatrudnianie pracowników spółki (...) przez spółkę (...) na podstawie umów zlecenia przynosiło spółce (...) również inne korzyści, tj. pracodawca nie musiał przestrzegać przepisów dotyczących pracy w godzinach nadliczbowych oraz innych ograniczeń wynikających z przepisów prawa pracy.

Powyższe okoliczności, zdaniem organu rentowego, przesądzają o tym, że Spółka (...) jest płatnikiem składek wobec własnego pracownika wykonującego na jej rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych ze spółką (...) s.c.

Wnioskodawca w odpowiedzi na apelację organu rentowego wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Kwestią sporną było, czy w stosunku do Hurtowni (...) s. c. zachodziła konstrukcja prawna określona w art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm. dalej ustawa systemowa) z tytułu wykonywania przez jej pracownika P. K. czynności na podstawie umów zlecenia w okresie od 2 stycznia 2008 r. do dnia 31 maja 2008 r. zawartych z Hurtownią (...) s.c.

W ocenie Sądu II instancji Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej uzasadniających ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji Sąd Odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Zarzuty apelującego organu rentowego dotyczące naruszenia prawa procesowego są bepodstawne.

Sąd Okręgowy w oparciu o przeprowadzone dowody m.in. osobowe - zeznania współników spółki cywilnej (...) oraz zeznania świadków M. K.

i W. S. (a nie jak wskazał pozwany w apelacji – zeznania zainteresowanego P. K., ponieważ był on reprezentowany przez kuratora sądowego ustanowionego dla osoby nieznanej z miejsca pobytu) dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które pozwalają

na wyprowadzenie trafnych wniosków, że zainteresowany P. K. wykonując czynności

na podstawie umów zlecenia w okresie od 2 stycznia 2008 r. do dnia 31 maja 2008 r. zawartych

z Hurtownią (...) s.c. nie wykonywał czynności na rzecz swojego pracodawcy Hurtowni (...) s. c. W konsekwencji Sąd Okręgowy nie naruszył normy prawa materialnego art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

Podkreślić należy, że Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie nie podziela poglądu prawnego wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie III AUa 1576/12 jakoby spółka cywilna nie posiada statusu pracodawcy, a w konsekwencji nie mogła być płatnikiem składek.

Przepisy ustawy systemowej nie definiują pojęcia „płatnik składek”, aczkolwiek w art. 4 pkt

2 lit. a-z ustawy systemowej wymieniono enumeratywnie wszystkie podmioty mające ten status.

Z całokształtu unormowań tego aktu można natomiast wysnuć wniosek, że płatnikiem jest osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zobowiązana do comiesięcznego obliczenia, pobrania

i przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek na ubezpieczenia ze środków ubezpieczonego oraz własnych lub będących w jej dyspozycji (I. Jędrasik-Jankowska: Pojęcia

i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego, tom I, Warszawa 2006, s. 42). Jednym z owych płatników jest w myśl art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej pracodawca. W żadnym z przepisów ustawy systemowej nie zamieszczono jednak własnej, autonomicznej definicji tego pojęcia.

Na potrzeby regulacji omawianego aktu (a więc także jego art. 8 ust. 2a) należy zatem stosować termin „pracodawca” w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p. W myśl tego przepisu pracodawcą jest osoba fizyczna oraz jednostka organizacyjna, nawet nieposiadająca osobowości prawnej, jeśli zatrudnia ona pracowników. Tak zdefiniowany pracodawca jest z mocy art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej płatnikiem składek dla wszystkich pracowników w rozumieniu tego aktu, a zatem także dla tych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w tym także dla pracowników pozostających z nim

w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października

2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012/21-22/266).

Spółka cywilna może być pracodawcą, co oznacza, że za zobowiązania publicznoprawne odpowiada spółka cywilna, a nie jej współnicy. Do kategorii zobowiązań publicznoprawnych należą składki na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II PK 170/11, LEX nr 1211150, wyrok Sądu Apelacyjnego

w Białymstoku z dnia 14 lutego 2012 r., III AUa 1421/2011, OSAB 2012/1/79-89).

W myśl art. 8 ust. 2a ustawy systemowej za pracownika w rozumieniu ustawy uważa się takie osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą,

z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Zgodnie z art. 18 ust. 1-1a ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust.

12. W przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Zgodnie natomiast z art. 20 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe

oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe,
z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 czerwca 2007 r., V CSK 132/07, LEX nr 442565 wskazał, że wprawdzie spółka cywilna nie ma podmiotowości prawnej, jednak nie można utożsamiać spółki cywilnej z konkretnym wspólnikiem i stawiać znaku równości między interesem spółki i interesem tego wspólnika. Istotne jest to, że w przypadku majątku spółki cywilnej mamy do czynienia z odrębną od majątków osobistych wspólników masą majątkową.

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 3 lutego 2011 r., II FSK 838/10, POP 2011/5/484-485 w sprawie, która dotyczyła obowiązku zapłaty składek na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych uznał, że spółka cywilna jest pracodawcą, a zatem to ją obciąża obowiązek dokonywania wpłat na PFRON, o którym mowa w art. 21 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W uzasadnieniu wyroku Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że zgodnie z art.

3 k.p. pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników. Polski prawodawca nie zdefiniował pojęcia jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej. Najszerzej ujmując będą to wszelkie podmioty o zróżnicowanych formach organizacyjno-prawnych, które nie są osobami fizycznymi ani osobami prawnymi. W szczególności zaliczyć można do nich spółki osobowe w tym spółkę cywilną

(B. Adamiak, J. Borkowski, R. Mastalski, J. Zubrzycki, Ordynacja podatkowa. Komentarz 2003, Wrocław 2003, s. 63). Spółka cywilna, o której mowa w art. 860 k.c., a której ustawodawca nie przyznał osobowości prawnej, pozostaje według obowiązującego porządku prawnego spółką osobową, organizacją wspólników, związanych wspólnością w celu gospodarczym i współwłasnością łączną w odniesieniu do zgromadzonego majątku spółki. Jest ona zatem, jak trafnie wskazał Sąd I instancji, klasyczną jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej.

Artykuł 3 k.p. jednoznacznie określa, że pracodawcą mogą być jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. Na gruncie tej ustawy to spółka cywilna jako organizacja wspólników, a nie sami wspólnicy, jest pracodawcą. Dodatkowym argumentem przemawiającym

za uznaniem spółki cywilnej, a nie jej wspólników, za pracodawcę jest to, że osoby zatrudnione realizują cel gospodarczy, dla którego spółka została utworzona. Tym samym świadczą pracę na rzecz spółki, a nie jej poszczególnych wspólników. Wejście w życie od 1 stycznia 2001 r. Prawa

o działalności gospodarczej, według którego nie spółka cywilna, a wspólnicy mają status przedsiębiorców, nie spowodowało zmiany w prawie pracy. Na gruncie ustawy Kodeks pracy pracodawcą nadal może być spółka cywilna, a zatem do niej kierowane muszą być decyzje dotyczące publicznoprawnych obowiązków pracodawcy.

Podobnie Naczelny Sąd Administracyjny wskazał w wyroku z dnia 26 czerwca 2007 r., I OSK 1087/2006, LEX nr 355083, że to spółka cywilna jest podatnikiem podatku od towarów i usług

w związku z czym podmiotem zobowiązanym do opłacenia podatku VAT jest sama spółka cywilna, a nie zaś poszczególni jej wspólnicy jako osoby fizyczne. Faktura VAT jest więc dowodem wykonania przez spółkę (a nie oddzielnie przez każdego ze wspólników tej spółki) konkretnej usługi, konkretnego dnia, na rzecz konkretnego podmiotu. Specyfika bowiem prowadzenia działalności gospodarczej wymaga wystawiania faktur przez nią jako jeden podmiot, posiadający przyznany mu numer NIP (identyfikacji podatkowej).

Ponadto wskazać należy, że składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne również są należnościami publicznoprawnymi (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 czerwca 2008 r., III AUa 87/2008). Spółka cywilna posiada odrębny numer NIP oraz REGON, a wspólnicy spółki własne numery NIP i REGON. Składki za pracowników są opłacane przez spółkę cywilną

i to właśnie NIP tej spółki widnieje na deklaracja składanych do ZUS, a nie NIP wspólników. Natomiast wspólnicy jako osoby prowadzące działalność gospodarczą opłacają za siebie składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i FP i wtedy jako płatnik składek widnieje indywidualnie każdy ze wspólników i ich NIP, a nie spółki cywilnej.

Ponadto kwestia odpowiedzialności wspólnika za składki na ubezpieczenie społeczne wynika z art. 31 ustawy systemowej w związku z art. 115 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowej (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.), który stanowi, że wspólnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej oraz komplementariusz spółki komandytowej albo komandytowo-akcyjnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości podatkowe spółki. Brzmienie przepisu również dowodzi, że spółka cywilna jest traktowana jako odrębny podmiot (płatnik) od jej wspólników.

Dodatkowo należy zauważyć, że ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.) przewiduje możliwość zawieszenia działalności wspólnika w jednej ze spółek cywilnych w art. 14a ust. 2a, który stanowi, że przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą jako wspólnik w więcej niż jednej spółce cywilnej może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej w jednej lub kilku takich spółkach”. Wyraźnie więc rozróżnia działalność spółki od działalności wspólnika. Skoro więc osoba fizyczna będąca przedsiębiorcą i wspólnikiem spółki cywilnej może zawiesić działalność w spółce cywilnej bez zawieszania działalności gospodarczej i uczestnictwa w innych spółkach tzn. że występuje odrębność wspólnika od spółki cywilnej.

Nadmienić również należy, że w niniejszej sprawie organ rentowy skierował decyzję do spółki, a nie jej wspólników.

W świetle powyższego wskazać należy, że co do zasady płatnikiem składek jest pracodawca, którym jest spółka cywilna.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 13 lutego 2013 r., III AUa 1142/12, LEX nr 1282660, który wskazał, że hipotezą normy prawnej wynikającej z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej objęte są dwa rodzaje relacji pomiędzy zainteresowanymi podmiotami. Pierwszą jest sytuacja, gdy oba stosunki (pracowniczy i cywilnoprawny) dotyczą tych samych podmiotów jednocześnie występujących wobec siebie w roli pracodawcy-zleceniodawcy i pracownika-zleceniobiorcy, drugą zaś sytuacja, gdy na istniejący stosunek pracy nakłada się stosunek cywilnoprawny między pracownikiem i osobą trzecią, na podstawie którego pracownik wykonuje pracę na rzecz pracodawcy (zleceniobiorcy itp.)

w ramach łączącej pracodawcę z ową osobą trzecią (zleceniodawcą i inną w rozumieniu prawa cywilnego) umownej więzi prawnej. W tym ostatnim przypadku to w istocie pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika-zleceniobiorcę, bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostawał pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzystał z jego majątku.

W niniejszej sprawie taka sytuacja nie zachodziła, ponieważ Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że zainteresowany P. K. wykonywał czynności na rzecz spółki (...)

w okresie od 2 stycznia 2008 r. do 31 maja 2008 r. jako magazynier w związku z zawartymi z ww. podmiotem umowami zlecenia. P. K. swoje czynności pracownicze wykonywał w magazynie należącym do spółki (...). W ramach umów zlecenia zainteresowany pracował natomiast w wybrane dni i soboty, w magazynie należącym do spółki (...), wykonując czynności polegające na przygotowywaniu towaru do wysyłki, sprzątanii magazynu i załadunku samochodów. Razem z P. K. pracował w tym samym magazynie należącym do spółki (...),

w ramach umów zlecenia M. K.. Praca trwała różną ilość godzin maksymalnie 5,6 godzin w jedną sobotę. Przedmiot umów zlecenia wykonywanych przez zainteresowanego nie obejmował transportu i sprzątanii i był różny od przedmiotu usług objętych fakturami wystawionymi w 2008 r.

Z treści umów zleceń zawartych w 2008 r. i zeznań świadków M. K. i W. S. wynika, że w ich ramach P. K. wykonywał jedynie prace magazynowe.

Sąd I instancji również trafnie ocenił, że organizacja pracy obu spółek polegająca

na cyklicznej zmianie Spółki będącej pracodawcą dla konkretnych pracowników, osobne oznaczenia pomieszczeń zajmowanych przez spółki oraz rodzaj czynności, które wykonywał zainteresowany w ramach umów zlecenia świadczy o tym, że zainteresowany P. K. zatrudniony jako pracownik w jednej spółce ((...)), w niektórych okresach świadczył na rzecz drugiej spółki ((...)) na podstawie umów cywilnoprawnych czynności w większości inne rodzajowo, niż te, które wykonywał w ramach obowiązków pracowniczych. Prace wykonywane przez zleceniobiorcę nie były więc tożsame z usługami objętymi umową o współpracy między spółkami i uwzględnionymi w fakturach wystawionych w 2008 r.

Twierdzenia apelującego, że kontrola ZUS przeprowadzona w obu spółkach wykazała, że zainteresowany, który zawierał umowy zlecenia ze spółką (...) de facto wykonywał pracę na rzecz swojego pracodawcy, tj. spółki (...), nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ nie zostały potwierdzone materiałem dowodowym. Stwierdzić należało natomiast, że materiał dowodowy zgromadzony przez Sąd Okręgowy w procesie kontradiktoryjnym do takiego wniosku nie prowadził.

Na marginesie wskazać należy, że organ rentowy nie wyraził zgody na zawieszenie postępowania na podstawie art. 178 k.p.c. do czasu zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy w sprawie skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie III AUa 1576/12.

Ponadto zaznaczyć należy, że w dacie wyrokowania przez Sąd II instancji przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej obowiązywał i nie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją RP (postępowanie ze skargi Ts 3388/11).

Biorąc pod uwagę poczynione wyżej ustalenia i rozważania w ocenie Sądu Odwoławczego apelacja organu rentowego była nieuzasadniona, wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej Sąd II instancji orzekł w punkcie drugim sentencji wyroku zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490).